



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ars Semper Gaudendi

Demonstrata Ex Sola Consideratione Divinae Providentiae Et Per
Adventuales Conciones

Laetitiae Perfectae Artificium In Conscientiae Recta Efformatione
inuentum, & per Adventuales Conciones expositum ac demonstratum

Sarasa, Alfonsus Antonius de

Antverpiae, 1667

§. II. Quae sit opinio probabilis, & quae ejus natura: quae probabilior: quae
minùs sit tuta, & quaenam vulgò dicatur tutior.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11367

probabile prosequatur. Verùm suspendite paulisper iudicium, antequam quidquam de hâc quæstione decernatis. Facite mihi audientiam, rem omnem dilucidè exposituro. Atque vt ordine progrediamur, prius statuendum est, quæ sit opinionum quas Conscientia amplectitur differentia.

§. II.

Quæ sit opinio probabilis & quæ eius natura; quæ probabilior; quæ minus sit tuta, & quenam vulgò dicatur tutior.

*Quid sit
probabile.*

PAUCIS rem hanc expedio; & cùm communi Theologorum 6.
consensu, dico eam sententiam probabilem esse, quæ firmis solidisque rationibus, quamuis rem neque veri neque falsi planè conuincantibus, innititur: si enim alterutrum euincitur ac demonstratur, iam id non probabile tantùm est, sed prorsus certum. Eæ verò dicuntur firmæ solidæque rationes, quibus benè expensis & discussis, homines consideratè agentes beneque consiliati, prudenter solent assentiri. Opinio itaque probabilis, est iudicium prudens quo statuitur rem ita esse, latum tamen cum aliquâ formidine de opposito, seu, fortassis non ita esse vt videtur. Non igitur sufficit vt primâ fronte res ita appareat, subitoque ita esse iudicetur; non enim prudens id est iudicium, neque homini cordato vsitatum; vtpote qui non nisi expensis probè rebus soleat iudicare. Non etiam sufficit vt leuibus nixum sit fundamentis & rationibus, quas si attendantur, facillè sit discutere; nam neque tales solent prudentes viri iudicii sibi efformandis adhibere. Sed firmas, beneque discussas rationes esse necesse est; quas quia nequit dissoluere intellectus, meritò etiam iis assentitur; & sic iudicium sibi format prudens de rei veritate. At quia ex aduerso etiam eiusmodi sese rationes offerunt, quæ omnia contraria sua deant, iudicium fert cum formidine aliquâ, quæ iudicantem non finit sententiæ suæ tamquam omninò certæ acquiescere. Atque hoc iudicium dicitur opinio: sic autem iudicare, est propriè opinari.

*Quæ sit opi-
nio proba-
bilis.*

Quòd si autem opinionis huius naturam attentius consideras, 7.
illicò

illicò comperies, *Primò* nullam ei subesse falsitatem aut errorem, etiamsi falsum esse opinetur id quod verum est, & licitum quod est illicitum. Non enim absolutum est iudicium rem veram esse & licitam, aut sanè falsam & illicitam; tali enim assensui error subesse posset & falsitas: sed solummodò est opinio; id est iudicium, tales esse rationes ex quibus meritò possit colligi rem ita esse, permissam nimirum lege aut prohibitam. Si autem rationes fuerint eiusmodi, iudicium istud sanè est verissimum, quantumvis falsum sit id circa quod opinio versatur; non enim tam censet rem ita esse, quàm rationes solidas esse quibus ita esse comprobetur: in hoc autem iudicio nullus error est; nam utcumque res ita se non habeat, tamen istud est verissimum, rationes esse, ob quas jure merito ita esse iudicetur: hoc enim est aliquid esse probabile. Atque hoc sedulò est attendendum, ut caullis nonnullorum, qui Conscientiam probabilem immeritò falsam vocant & erroneam, satisfiat.

Opinionem probabilem nulla admixta est falsitas.

8. *Secundò* istud est etiam confectarium, neminem de re vllâ opinionem habere probabilem quod vera sit aut licita, quin etiam reipsâ aut virtute, ut aiunt, etiam habeat opinionem probabilem, rem fortè falsam esse aut illicitam. Si enim contrariam partem improbabilem planè censeat aut falsam, jam sanè non opinatur, sed prorsùs absolutè de re iudicat ita eam esse prout sentit: quod quidem est contra hypothèsim; ponebatur enim, ipsi de totâ re non nisi probabili ratione constare. Probabiles autem rationes non sunt, nisi & contrariæ partis rationes iudicentur esse probabiles. Hoc autem qui iudicat, iam profectò etiam eam veram esse opinatur.

Qui opinionem probabilem habet de rei veritate, etiam de eiusdem falsitate opinionem habet probabilem actualiter aut virtualiter.

9. *Tertiò* denique istud videtur esse consequens, duas opiniones inter se contrarias vno eodemque tempore intellectum posse complecti; siue probabilitas utraque opinionum, ex principiis quæstioni intrinsicis, hoc est ex rationum argumentorumque pondere oriatur; siue probabilitas vnius quidem opinionis, ex principiis intrinsicis, alterius verò ex extrinsicis, id est ex auctoritate virorum præstantium atque ita sentientium exortum ducat. Opiniones, inquam sibi sic contrariæ, in eodem intellectu possunt sociari, imò quantum capio, sociantur pœnè semper. Ita Theologi gravissimi Thomas Sanchez, Bresserus, Arriaga, Bardus, Bossius & alii. Neutra enim opinio de rei propositæ veritate aut falsitate, neque

Possunt esse dua opinionem probabiles & contraria simul in eodem intellectu.

Sanch. l. 1. in decal. c. 9. n. 12. & 15. Bress. l. de Conf. probab. l. 3. c. 6. Arriaga in p. a. disp. 24. sec. 2.

neque de lege obligante aut non obligante quidquam absolute statuit; illud tantum utrimque decernitur, rationes esse ob quas merito statui possit obligare legem; alias vero, ex quibus non obstringere merito etiam possit decerni. Atque adeo quamuis contradictoria sint iudicia quæ statuunt obligationem legis adesse & non adesse, rem esse licitam & non esse licitam (quæ quidem simul in eodem intellectu non possunt consistere, cum sese inuicem elidant) attamen iudicium quod decernit, rationes esse tales, quæ rectè obligationem negent, non contradicit quidquam iudicio, quod rationes esse statuit, quibus obligatio ea affirmetur; Vtrumque enim est verum. Ita disertè D.Th. esse & non esse sunt contradictoria: sed opinio quæ opinamur quod bonum est bonum, est contraria opinioni quæ opinamur quod bonum non est bonum: non igitur contradictoria. Ac proinde si utrimque rationes illæ sese menti offerant (quod fieri posse nemo negarit) non est cur ab eodem intellectu duæ tales opiniones excludantur. Non igitur contradictoria hæc sunt, *Probabile est legem obligare, & Probabile est legem non obligare*. Negatio enim totam propositionem non affirmat. Contradictoria verò essent, *Probabile est legem obligare, & Probabile non est legem obligare*. Hæc licet iudicia vna mens ferre non possit, nihil tamen est priora ut illi denegentur. Erit fortassis hæc opinionum in vnâ mente combinatio, dicendis non paruo vsui.

Quæ sit opinio probabilior, quæ tutior, quæ minus tuta.

Atque his de probabilis opinionis naturâ ritè expositis, facile erit intelligere quænam opinio dicenda sit *probabilior*. Manifestum enim est eam esse, quæ firmioribus nixa est fundamentis. *Tuta* est, quam sine vlllo peccandi periculo datur executioni mandare. *Tutior*, ea quæ magis à periculo materialis peccati ex eâ operantem remouet: *minus tuta*, quæ illi periculo agentem magis admouet. Potest itaque probabilior opinio esse minus tuta. Omnia hæc, in exemplo, quod jam proposui, planiùs explicemus.

Exponitur hac omnia exemplo.

In conuiuio antecinerali quod per noctem protrahitur, in æde D. Pauli audiebas horam proclamari; diligenterque attentâ campanæ mole (minor enim est quæ dimidias, præ eâ quæ horas absolutas indicat) numeratisque sedulo ictibus, medium duodecimæ adhuc fluere rectè & certò iudicas. Ex hoc iudicio formas Conscientiam; statuis, inquam, sine fluctuatione yllâ, actionem institutam

Bardus de
Consc.
discep. 4.
c. 12. n. 3.
Bossius de
Consc. n.
102.

D. T. 1. 2.
q. 64. a. 3.
ad 3.

10.

11.

tutam te posse profèqui, & genio indulgere. Haftenùs rectè & bellè: omnia certa sunt. Certum enim est iudicium quod Conscientiam præit: nimirum necdum esse noctis medium: certum item est iudicium, quod de comedendis carnibus Conscientia efformauit. At paullo post ex æde D. Petri nuntiatur horam esse duodecimam. Hic iam subito percelleris, suspendis paululum quod antè indubitatò tuleras iudicium, illudque in opinionem decrefcit. Neque enim iam amplius certò iudicas, licitum esse vesci carnibus, sed tantùm opinaris: iudicas enim cum formidine; quam quidem ingessit de dimidiatâ nocte contraria opinio, ab horologio D. Petri excitata. At verò cum æquè firma sit ratio quæ vtramque fulcit; nimirum horologiorum æqualis, vt ita dicam, fama & auctoritas, Conscientia hîc stat inter duas opiniones perinde verisimiles, & æquè probabiles. Quòd si verò sic inter vtramque opinionem hærenti in mentem veniat, eo die aut aliàs sæpiùs, horologium D. Petri præ D. Pauli horologio, à Solis horâ aberrasse; aut certè si in tertio D. Andreæ horologio etiam audiat medium duodecimæ, cum duodecima est in D. Petri, tunc sanè accrescit opinio, quâ ex D. Pauli horologio priùs conceperas; & sic medium tantùm esse duodecimæ, ac proinde lege ieiunii te necdum obstringi, est opinio præ alterâ probabilior. Quòd si tum statuis carnibus te vesci posse, opinionem probabiliorẽ secutus esse censeberis: nam plures firmioresque rationes cum sint, quæ medium duodecimæ esse decernant, quàm quæ duodecimam; probabilius est etiam ita rem se habere. Denique quamuis probabilius longè sit, legem necdum obstringere, ideò quòd dies Martis verosimiliùs euolutus adhuc non sit; si tamen ob formidinem quam incurrit D. Petri horologium, cuius sententia etiam adhuc est probabilis, nec per contrarias rationes planè elisa, statuat Conscientia carnibus abstinendum, tum quidem minùs probabilem, sed tamen magis tutam opinionem secuta vulgò dicetur. Longè enim à peccato materiali committendo, remotior est eo casu carnis abstinencia, quàm comestio. Fieri enim posset, vt sæpè fit, vt opinionis illius, longè licèt probabilioris, obiectum esset falsum nihilominùs; & sic lex ieiunii infringeretur saltem materialiter. Infractiois autem nullum est periculum, si minùs probabili adhæret opinioni Conscientia. Vt enim sit minùs probabilis, est tamen magis tuta. Atque hîc demum est quæstionis, tantis

studiis, tantâque contentione animorum per hos dies agitâ status, quantum reor expositus dilucidè.

Tria itaque dicenda sunt. *Primò* an in actione quæ præ manibus est decernenda, opinionem tantùm probabilem, Conscientia possit adhibere. *Secundò* an cùm altera est probabilior, huic insistere non teneatur. *Tertiò* an non ei quæ tutior est, necessariò, ne peccet, sese actionemque suam debeat applicare. Primum hoc Tractatu; reliqua sequenti expediemus.

12.

§. III.

P R O P O S I T I O.

Conscientia in decernendis actionibus potest sequi opinionem probabilem.

Quantis convitijs impetatur hoc dogma ab aduersarijs, exponitur.

*Licitum est
Conscientia
sequi sententiam
verè
probabilem.*

ET quidem vt ad primam quæstionis partem, quæ totius controuersie caput est, respondeam, dico prout communis Theologorum, quos mox afferam, fert sententia, licitum esse Conscientiæ in actionibus ritè decernendis, opinionem sequi quæ verè fit probabilis. Probabilem autem vocamus; quæ firmis, & alicuius momenti nixa fit rationibus. Alicuius verò momenti non dicuntur rationes alicuius ponderis quantumuis exilis, prout ad inuidiam sanæ doctrinæ concitandam, non satis sincerè ea verba interpretatur Sinnichius: sed ex quæ verè pondus habent & momentum, & quæ hominis rem benè prudenterque perpendentis animum in suas inflectant partes. Talem itaque opinionem, Conscientiæ licitum esse sequi asserimus.

13.

*Convitijs
impetitur
hoc dogma.*

Hic verò totâ turbatum est Hierosolimâ. Et nescio quo percussu cæstro, veterisque sanctitatis tuendæ prætextu, assurgunt quidam acerrimè. Libros alii, alii libellos famosos protrudunt, alii domos, alii pulpita, alii si placet scæminarum adita clamoribus replent, sententiam impetunt, Theologorum profcindunt famam; & quasi si monstrum aliquod (ita enim vocant) ex inferni faucibus profiliisset, ita vndique, vt istud discerpant, vociferantur ad
arma.

14.